Rok III STYCZEŃ 1939 Nr 1

# PRZEGLĄD DEWIZOWY

MIESIĘCZNIK

Redaktor
STANISŁAW ETTINGER
Adwokat

TREŚĆ NUMERU:



KSIĘGARNIA POWSZECHNA
DZIEŁ PRAWNICZYCH I EKONOMICZNYCH
WARSZAWA — PLAC NAPOLEONA 1

# Umowy kupna-sprzedaży za walutę obcą przed i po noweli do Dekretu Dewizowego

**(St. E.)** W bieżącym numerze przytoczyliśmy dwa wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23.II.1938 r. nr 219/38 i z dnia 3.III. 1938 r. nr 224/38 (Zbiór Urzędowy). Zamiast glosy do tych wyroków ogłaszamy poniższy artykuł.

Art. 5 Dekretu dewizowego z 26 kwietnia 1936 r. uznał za zabroniony „handel zagranicznymi środkami płatniczymi, o ile jedną ze stron, zawierających umowę, nie jest Bank Polski lub przedsiębiorstwo bankowe, które uzyskało od Ministra Skarbu odpowiednie uprawnienia (uprawnienia dewizowe)".

Art. 1 (2) tegoż Dekretu stanowił: „przez wyrażenie handel zagranicznymi środkami płatniczymi rozumie się zawieranie lub wykonywanie umów kupna-sprzedaży, zamiany, pożyczki, przelewu oraz zastawu, których przedmiotem są zagraniczne środki płatnicze".

Na tle tych przepisów powstało zagadnienie, czy podpada pod pojęcie zabronionego handlu zagranicznymi środkami płatniczymi transakcja kupna-sprzedaży, której przedmiotem jest jakikolwiek towar, zaś cena wyrażona jest w zagranicznych środkach płatniczych.

Zgodnie z literalnym brzmieniem określenia handlu zagranicznymi środkami płatniczymi — transakcja jest tylko wówczas zabroniona, gdy przedmiotem jej są zagraniczne środki płatnicze, przy kupnie-sprzedaży towaru przedmiotem jest towar, a nie zagraniczne środki płatnicze.

W obu wyrokach Sąd Najwyższy uchylił się od odpowiedzi na to zagadnienie, a mianowicie w motywach zaznaczył, że nie wchodzi w to, czy zapatrywanie kasacji, że pojęcie handlu zagraniczną walutą sprowadza się tylko do granic, w których przedmiotem handlu będą zagraniczne waluty jako takie, a więc jako towar w znaczeniu gospodarczym. Natomiast Sąd Najwyższy uznał, że ponieważ w obu wypadkach w pierwotnej umowie kupna-sprzedaży cena umówiona została w złotych, następnie zaś na skutek umowy dalszej nastąpiła zamiana ceny w złotych na walutę zagraniczną, czyli datio in solutum, tj. inne świad-

czenie, mające za przedmiot zagraniczne środki płatnicze, przeto ta nowa umowa i jej wykonanie, jako mające za przedmiot zagraniczne środki płatnicze, była zakazana przez art. 5 Dekretu dewizowego.

Zdaniem naszym — pod rządem Dekretu dewizowego z 26 kwietnia 1936 r. przed nowelizacją z dnia 6 listopada 1938 r. (Dz. U. nr 85, poz. 571) obowiązywał zakaz kupna-sprzedaży towaru za zagraniczne środki płatnicze nawet wówczas, gdy od samego początku cena umówiona była w walucie obcej, a nie tylko wówczas, gdy następowało datio in solutum, mianowicie zastąpienie ceny umówionej w złotych na cenę wyrażoną w walucie zagranicznej. Wyraz temu poglądowi dał autor niniejszej glosy w pracy p. t. „Prawo dewizowe w praktyce adwokackiej i notarialnej". Pogląd ten przytaczamy.

„Ustawowa interpretacja pojęcia handlu zagranicznymi środkami płatniczymi podciąga pod pojęcie tego handlu transakcje, o ile **przedmiotem** ich są zagraniczne środki płatnicze.

Nasuwa się pytanie, czy należy uważać za handel zagranicznymi środkami płatniczymi w zrozumieniu prawa dewizowego transakcje, których przedmiotem nie są zagraniczne środki płatnicze, lecz przy których cena wzgl. inne świadczenie, wynikające z umowy, płatne wzgl. wykonywane są w zagranicznych środkach płatniczych.

Środkami płatniczymi, posiadającymi wyłączną moc umarzania zobowiązań na obszarze Państwa Polskiego, są zgodnie z art. 3 Rozp. Prez. Rzplitej z dnia 13 października 1937 r. o stabilizacji złotego (Dz. U. nr 88 poz. 790) oraz zgodnie z art. 10 Rozp. Prez. Rzplitej z 5 listopada 1927 r. w sprawie zmiany ustroju pieniężnego (Dz. U. nr 97 poz. 855) i wreszcie art. 46 Statutu Banku Polskiego (tekst jednolity — Dz. U. nr 62 poz. 455 z 1936 r.) — monety, bite przez Państwo Polskie, i bilety, emitowane przez Bank Polski, o ile inne przepisy nie stanowią inaczej. Tymi innymi przepisami są zawarte w szeregu ustaw przepisy o zobowiązaniach z zastrzeżeniem rzeczywistej zapłaty w walucie zagranicznej, jak np. art. 211 § 1 Kod. Zob. i art. 41 Prawa wekslowego z 1936 r. Skuteczność przepisów, dotyczących zastrzeżenia zapłaty w walucie zagranicznej została jednak uchylona, o ile chodzi o wierzytelności płatne na obszarze Państwa Polskiego przez art. 1 ust. 2 Rozp. Prez. Rzplitej z dnia 12 czerw-

ca 1934 r. o wierzytelnościach w walutach zagranicznych (Dz. U. nr 59, poz. 509).

Z powyższego więc wynika, że na obszarze Państwa Polskiego zagraniczne środki płatnicze nie są środkiem umarzającym zobowiązania, tj. brak im zasadniczej cechy pieniądza. Zagraniczne środki płatnicze stanowią na obszarze Państwa Polskiego swojego rodzaju towar. O ile więc cena przedmiotu transakcji wymieniona została w walucie zagranicznej, płatnej w kraju, to następuje tu w istocie rzeczy nie transakcja kupna-sprzedaży, lecz transakcja zamiany jednego przedmiotu (towaru w znaczeniu gospodarczym) na inny towar, a mianowicie na zagraniczne środki płatnicze. Transakcja taka, jako transakcja zamiany, podpada również pod zakaz art. 5 Dekretu dewizowego".

Należy zwrócić uwagę, że Sąd Najwyższy uznał wypłatę zagranicznych środków płatniczych zamiast pierwotnie umówionej ceny za datio in solutum. Tym samym Sąd Najwyższy zgadza się z poglądem, że zagraniczne środki płatnicze nie są w kraju pieniądzem. Wynika to z ogólnie przyjętej definicji datio in solutum, a mianowicie, że „datio in solutum (dation en paiement) ma miejsce wówczas, gdy dłużnik oddaje na zapłatę wierzycielowi inną **rzecz**, niż ta, którą winien był świadczyć zgodnie z zobowiązaniem" (Planiol — Traité Elémentaire de droit civil — wyd. 1909, t. II, str. 176). Planiol wyjaśnia, że w szczególności następuje datio in solutum, o ile dłużnik zamiast pieniędzy doręcza towar. Jednym słowem zagraniczne środki płatnicze uznane są za towar. Konsekwencją tego stanowiska, jednakże przez Sąd Najwyższy nie wyprowadzoną wyraźnie, jest uznanie, że przy zapłacie za towar ceny w zagranicznych środkach płatniczych następuje zamiana towaru na zagraniczne środki płatnicze, zamiana zaś, której przedmiotem są zagraniczne środki płatnicze, była expressis verbis zakazana przez Dekret dewizowy.

Nowela do Dekretu dewizowego z 6 listopada 1938 r. w zupełności zmieniła dotychczasowe postanowienia, dotyczące handlu zagranicznymi środkami płatniczymi, a mianowicie art. 1 (2) Dekretu dewizowego w nowym brzmieniu stanowi, że **„przez wyrażenie „handel zagranicznymi środkami płatniczymi" rozumie się zawieranie lub wykonywanie wszelkich umów, w któ-**

**rych wyniku ma nastąpić lub następuje przeniesienie własności lub posiadania zagranicznych środków płatniczych".**

W ten sposób w istocie rzeczy zakazane transakcje i czynności, dotyczące zagranicznych środków płatniczych przekraczają znacznie pojęcie „handlu" w normalnie przyjętym znaczeniu, gdyż obecnie pod pojęcie zakazanego handlu zagranicznymi środkami płatniczymi podpada również darowizna tych środków płatniczych, nie mająca nic wspólnego z handlem. Przy nowym określeniu zabronionego handlu zagranicznymi środkami płatniczymi trudno sobie wyobrazić jakąkolwiek czynność, dotyczącą tych środków, którąby nie była zakazana. Najwyżej za dozwoloną czynność uznać należy zlecenia, dotyczące fizycznego przeniesienia zagranicznych środków płatniczych bez zmiany jednak posiadania tych środków płatniczych w prawnym znaczeniu tego słowa. Uważać więc należy za dozwolone przeniesienie zagranicznych środków płatniczych z jednej skrytki bankowej do drugiej skrytki bankowej lub do mieszkania jednej i tej samej osoby, wręczenie zagranicznych środków płatniczych celem odprzedaży ich w banku dewizowym i nawet doręczenie w tym celu pełnomocnictwa dla wyjęcia tych środków płatniczych, gdyż transakcje te nie są związane ze zmianą posiadania, które nadal wykonywane jest w imieniu pierwotnego posiadacza (detentio).

Należy również zaznaczyć, że nadal dozwolone są transakcje kupna-sprzedaży towaru za granicę za walutę obcą. Wynika to z treści art. 10 Dekretu dewiz. i § 19 Rozp. Min. Skarbu z 24 lipca 1936 r. (Dz. U. nr 57 poz. 419), jak również z szeregu rozporządzeń i zarządzeń, dotyczących obrotu towarowego z zagranicą, które przewidują, że cena towaru wyeksportowanego za granicę powinna być w zasadzie odprowadzona do kraju w walucie obcej.

# Rachunki zagraniczne zablokowane!

(Dokończenie z Nr. 10 z 1938 r.)

## SZCZEGÓLNE WYPADKI OBOWIĄZKU WPŁATY NA RACHUNEK ZABLOKOWANY.

Komisja Dewizowa w szeregu wypadków ustanowiła obowiązek wpłat na rachunki zablokowane:

1) W szczególności chodzi tu o wpłaty nadwyżek dochodów nad rozchodami z nieruchomości cudzoziemców, które to nadwyżki zgodnie z okólnikiem Komisji Dewizowej nr 24 z 21 kwietnia 1937 r. obowiązani są zamieszkali w kraju administratorzy tych nieruchomości wpłacać na rachunki zablokowane właścicieli nieruchomości do końca każdego miesiąca za miesiąc poprzedni. Przy wpłatach administratorzy obowiązani są składać bankowi pisemne rozliczenie.

2) Adwokaci obowiązani są z mocy okólnika Komisji Dewizowej nr 24 z 21 kwietnia 1937 r. wpłacać na blok zainkasowane przez nich na rzecz ich cudzoziemskich mocodawców sumy po potrąceniu poniesionych kosztów oraz honorarium w wysokości ustalonej w przepisach o wynagrodzeniu adwokatów, o ile zaś chodzi o honorarium umowne, to w granicach nie przekraczających 10% zainkasowanych sum.

3) Oddziały Banku Polskiego, banki dewizowe i instytucje kredytowe nie posiadające uprawnień dewizowych otrzymały z mocy okólnika Komisji Dewizowej nr 33 z 21 kwietnia 1938 r. (wyd. II) prawo inkasowania kuponów i papierów wylosowanych lub wypowiedzianych, premii oraz sum, przypadających do wypłaty z likwidacji spółek pod warunkiem, że pieniądze uzyskane z tego inkasa winny być zapisane na rachunek zablokowany, chyba że specjalne przepisy odnoszące się do kraju, w którym właściciel depozytu ma miejsce zamieszkania (np. Niemcy, Gdańsk), przewidują możliwość przekazania tego rodzaju należności w odmienny sposób, tymi przepisami ustalony; instytucje kredytowe, nie posiadające uprawnień banków dewizowych, są obowiązane bezzwłocznie wpłacać pochodzące z in-

kasa pieniądze na rachunek zablokowany zagranicznego wierzyciela do banku dewizowego. Kwoty, które uzyskano z inkasa kuponów, premii etc., winny być zapisane na rachunek zablokowany właściciela papierów lub też zleceniodawcy, o ile ten ostatni ma miejsce zamieszkania lub siedzibę w tym samym kraju, co właściciel. Zasada ta obowiązuje nawet wtedy, gdy istniejące przepisy przewidują możliwość przekazania tego rodzaju należności w drodze specjalnej (np. Niemcy, Gdańsk).

4) Przesyłki z zagranicy banknotów złotowych, skierowane do odbiorców zamieszkałych w kraju za pośrednictwem banków krajowych, winny ulec wpłacie na rachunek zablokowany, o ile odbiorca odmawia złożenia bankowi pisemnego oświadczenia, stwierdzającego przyjęcie do wiadomości, że banknoty te nie będą uznane za walutę eksportową (ok. K. D. nr 2 w związku z ok. K. D. nr 27 i Ok. Zw. Banków nr 90).

5) Nadsyłane do Polski pieniądze czesko-słowackie nie będą mogły być wydawane adresatom z mocy rozporządzenia Ministra Skarbu z 4 października 1938 r. (Dz. U. nr 76 poz. 538), lecz winny być, jak należy wnioskować, zwracane wysyłającemu, bądź wpłacane do depozytu zablokowanego. Dotąd jednak nie ma w tym względzie okólnika Komisji Dewizowej, który by stanowił, jak należy postąpić z nadesłanymi wbrew zakazowi rozporządzenia pieniędzmi.

6) Banknoty złotowe, nadesłane z Gdańska przez inną osobę niż ta, na której dobro na rachunku gdańskim („Dak“) miały być zapisane, ulegają wpłacie na rachunek zablokowany aż do czasu podania przez nadawcę tytułu zobowiązania, wchodzącego w zakres normalnego obrotu płatniczego pomiędzy Polską a Gdańskiem (ok. K. D. nr 16).

7) Równowartość weksli, czeków, wysyłanych za granicę, o ile zapłata tych dokumentów w inny sposób niż na rachunek zablokowany wymaga dodatkowego zezwolenia. Weksle te i czeki zaopatrywane są zgodnie z okólnikiem Komisji Dewizowej nr 26 w adnotację tzw „e“, brzmiącą „zezwolono na wysłanie za granicę. Nr rej. .......“ bez żadnych dodatków co do sposobu zapłaty.

8) W wypadkach, gdy Komisja Dewizowa udziela zezwolenia częściowo na transfer natychmiastowy, częściowo zaś na transfer po upływie pewnego okresu czasu — bank dewizowy

może przyjąć część, na którą pozwolenie zostało udzielone w terminie późniejszym tylko na rachunek zablokowany (ok. Zw. Banków nr 11).

9) Należności osób, zamieszkałych za granicą z tytułu udziału „brutto" w kopalniach naftowych i gazów ziemnych mogą być przekazywane na ich rachunki zablokowane w bankach dewizowych, jednak w odstępach czasu nie krótszych niż 1 miesiąc (ok. Zw. Banków nr 24). Przepis o okresach wpłat ma oczywiście tylko charakter instrukcyjny dla banków i nie wynika ani z Dd ani z Rozporządzenia.

## WYPŁATY I PRZELEWY Z RACHUNKÓW ZABLOKOWANYCH.

Wypłata z rachunku zablokowanego może nastąpić tylko za zezwoleniem Komisji Dewizowej, chyba że na zasadzie odnośnego zarządzenia Ministra Skarbu lub Komisji Dewizowej dany rachunek zablokowany ma charakter rachunku specjalnego i zarządzenie przewiduje tryb wypłat z tego rachunku. Jako przykład rachunków specjalnych można wymienić rachunki szwajcarskie ogólne i reinwestycyjne, przewidziane w okólniku Komisji Dewizowej nr 22 i rachunki firm księgarskich i wydawniczych (ok. Kom. Dew. nr 11). Dekret Prezydenta Rzplitej z 30.IX.1936 r. (D. U. R. P. nr 75, poz. 534) wprowadził rachunki specjalne, na które wpłacane są kapitał i odsetki z tytułu zagranicznych zobowiązań Skarbu Państwa, banków, przedsiębiorstw i funduszów państwowych oraz związków samorządu terytorialnego.

Należy wspomnieć o generalnym zezwoleniu wypłaty z rachunków zablokowanych, powstałych z wpłat nadwyżek dochodów ponad rozchody z nieruchomości cudzoziemców w Polsce, sum potrzebnych na wydatki domowe pod warunkiem, że administrator wykaże tytuł wypłaty dowodami pisemnymi, które bank dewizowy zachowa w odpisie dla celów kontroli.

W tym miejscu odnotować należy również instrukcję Komisji Dewizowej, przytoczoną w okólniku Związku Banków w Polsce nr 110:

> „Jeżeli na podstawie generalnych lub indywidualnych zezwoleń Komisji Dewizowej z rachunków zablokowanych są udzielane przez cudzoziemców kredyty w formie pożyczek zabezpieczonych

lub niezabezpieczonych lub też w formie dyskonta weksli, — banki dewizowe winny prowadzić w ewidencji terminy spłaty poszczególnych kredytów, określonych w zezwoleniu Komisji Dewizowej, względnie w umowie prywatnej; żądać w braku zapłaty względnie w razie niewykupienia weksIu w terminie, podania powodów tak od kredytodawcy jak od kredytobiorcy i zawiadomić o tym Komisję Dewizową, załączając otrzymane wyjaśnienia".

Przelewy z rachunków zablokowanych na rachunki osób zamieszkałych w kraju, jak i na inne rachunki zablokowane są zakazane zgodnie z art. 8 (3) Dd, zakazującego przelewu wierzytelności należnej cudzoziemcowi.

# Z Ministerstwa Skarbu

OKÓLNIK C 176 MINISTERSTWA SKARBU.
z dnia 23 grudnia 1938 r.
L. D. IV 32654/3/38.

**w sprawie stosowania pozwoleń przywozu**
(Dz. Urz. M. Sk. nr. 35/38 poz. 820)

Do wszystkich Dyrekcyj Ceł, Urzędów Celnych
i Inspektoratu Ceł w Gdańsku.

Na skutek zapytania jednej z Dyrekcyj Ceł, Ministerstwo Skarbu, nawiązując do okólnika z dnia 12 maja 1937 r. L. D. IV. 11039/3/37 (Dz. Urz. M. Sk. nr 15 poz. 483), wyjaśnia w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu, że w razie określenia towaru w pozwoleniu przywozu według pozycji i uwag taryfy celnej przywozowej, — nie tylko nazwa towaru i pozycja taryfy celnej (w tym i punkty pozycji) powinny być zgodne z odprawionym towarem, ale także i uwagi do tych pozycyj, podane w pozwoleniu.

OKÓLNIK C. 173 MINISTERSTWA SKARBU
z dnia 6 grudnia 1938 r.
L. D. IV. 27109/3/38.

**w sprawie powtórnego wykorzystywania pozwoleń przywozu, w przypadkach powrotnego wywozu towarów za granicę.**
(Dz. Urz. M. Sk. nr 35/38 poz. 821)

Do wszystkich Dyrekcyj Ceł, Urzędów Celnych
i Inspektoratu Ceł w Gdańsku.

Jedna z Dyrekcyj Ceł zwróciła się do Ministerstwa Skarbu z zapytaniem, czy w przypadkach powrotnego wywozu towarów w trybie art. 73 pkt 4 prawa celnego oraz § 129 p. 6 przepisów wykonawczych do tego

prawa, mogą być powtórnie wykorzystane pozwolenia przywozowe, na których podstawie towary te zostały odprawione w przywozie.

Wobec powyższego Ministerstwo Skarbu wyjaśnia, że w przytoczonych wyżej przypadkach ponowne wykorzystywanie pozwoleń przywozu nie jest dopuszczalne i że przy przywozie towarów, w zamian zwróconych za granicę, powinny być przedstawione nowe pozwolenia przywozu.

Strony ubiegające się w takich przypadkach o uzyskanie nowych pozwoleń przywozu, powinny dołączyć do wniosku o wydanie takiego pozwolenia wywozowy kwit celny, stwierdzający powrotny wywóz towaru w trybie powołanych na wstępie przepisów. W związku z tym urząd celny zaznaczy w zgłoszeniu wywozowym datę i numery pozwolenia przywozu, na którego podstawie towar był pierwotnie odprawiony w przywozie.

# Z Komisji Dewizowej

Warszawa, dnia 10 stycznia 1939 r.

OKÓLNIK nr 29

(WYDANIE V.)

ZARZĄDZENIE KOMISJI DEWIZOWEJ W SPRAWIE OBROTU PŁATNICZEGO Z REPUBLIKĄ CZESKO-SŁOWACKĄ.

Na podstawie art. 3 ust. (2), 4 i 8 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. R. P. z 1938 r. nr 86, poz. 584) i w związku z umową zawartą między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Czesko-Słowacką w dniu 23 grudnia 1938 r. w sprawie wyrównywania wzajemnych zobowiązań handlowych i finansowych, Komisja Dewizowa postanawia, co następuje:

§ 1. Zapłata należności za towary pochodzenia czesko-słowackiego oraz wszelkich innych należności, przypadających osobom fizycznym i prawnym, mającym miejsce zamieszkania lub siedzibę w Czecho-Słowacji może być dokonywana — z wyjątkiem wymienionymi w § 5 — wyłącznie w drodze rozrachunku za pośrednictwem Polskiego Instytutu Rozrachunkowego według przepisów zawartych w niniejszym zarządzeniu.

§ 2. (1) Komisja Dewizowa zezwala Oddziałom Banku Polskiego i bankom dewizowym na dokonywanie przekazów w drodze rozrachunku polsko-czesko-słowackiego z tytułu następujących należności:

a) za towary pochodzenia czesko-słowackiego sprowadzone do Polski,

b) z tytułu kosztów robocizny w obrocie uszlachetniającym polsko-czesko-słowackim,

c) z tytułu kosztów ubocznych, wynikających z obrotu towarowego między Polską a Czechosłowacją, jak koszty transportu, prowizje, koszty ekspedycji, koszty ubezpieczenia transportów etc. oraz takichże kosztów, wynikających z obrotu towarowego Polski z trzecimi krajami, a przypadających osobom fizycznym i prawnym, mającym miejsce zamieszkania lub siedzibę w Czecho-Słowacji.

(2) W przypadkach, gdy należność z tytułów wymienionych w ustępie poprzednim nie powstała z obrotu towarowego między Polską a Czecho-Słowacją, dokonanego za świadectwem rozrachunkowym wydanym w ramach tego obrotu, przekazy w rozrachunku polsko-czesko-słowackim mogą być przez banki dokonywane tylko na zasadzie wniosków na przepisowych formularzach, przy których złożono dowody odpowiadające ogólnie - obowiązującym przepisom.

(3) Za towar pochodzący z Czecho-Słowacji może być uważany taki towar, który został wyprodukowany, przerobiony lub wydobyty na obecnym terytorium Czecho-Słowacji.

(4) Sumy znajdujące się na rachunkach zablokowanych osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w Czecho-Słowacji, z tytułów wymienionych w ust. (1), mogą być przez Oddziały Banku Polskiego i banki dewizowe przekazywane w rozrachunku na zasadach podanych w ust. (1) i (2), jeśli wnioskodawca przedstawił wymagane dokumenty.

§ 3. Komisja Dewizowa zezwala Oddziałom Banku Polskiego i bankom dewizowym na dokonywanie przekazów w drodze rozrachunku polsko-czesko-słowackiego na zasadzie złożonych na przepisowych formularzach wniosków:

a) na koszty utrzymania i zasiłki w ramach przepisów okólnika Komisji Dewizowej nr 4,

b) na drobne dyspozycje do wysokości zł 100.— w ramach przepisów okólnika Komisji Dewizowej nr 8 cz. IV.

§ 4. (1) Wnioski o zezwolenie na zapłatę w drodze rozrachunku polsko-czesko-słowackiego wszelkich innych zobowiązań niż wymienione w § 2 i 3, winny być przedstawione do decyzji Komisji Dewizowej: to samo dotyczy również wniosków złożonych w myśl § 2 ust. (2) i § 3, do których nie załączono wystarczających dowodów.

(2) Zezwolenia udzielone przez Komisję Dewizową podlegają opłacie manipulacyjnej w wysokości ½%-o według przepisów okólnika Komisji Dewizowej nr. 20.

§ 5. Należności osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w Czecho-Słowacji, z następujących tytułów mogą być przekazywane za granicę na zasadach ogólnych:

a) za towary niepochodzące z Czecho-Słowacji, z zachowaniem specjalnych przepisów regulujących obrót płatniczy Polski z krajem pochodzenia towaru;

b) z tytułu zwrotu kosztów ubocznych, związanych z importem do Polski towarów niepochodzących z Czecho-Słowacji z zachowaniem specjalnych przepisów, regulujących obrót płatniczy Polski z krajem pochodzenia towaru oraz z krajem, w którym te koszty powstały;

c) przekazy z rachunków zagranicznych wolnych w walutach obcych „nowych“ należących do osób, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w Czecho-Słowacji;

d) sumy zwracane czesko-słowackiemu zleceniodawcy na podstawie okólnika nr 18 z dnia 18 czerwca 1936 r. ustęp ostatni;

e) drobne sumy, nie przekraczające równowartości zł. 10.— w ramach przepisów ustępu IV okólnika nr 8 z dnia 8 maja 1936 r. na pokrycie zobowiązań, wynikających z normalnego prowadzenia przedsiębiorstwa handlowego, za świadectwa wydane przez urzędy zagraniczne itp., jeżeli całość zobowiązania nie przekracza w poszczególnym przypadku sumy zł. 10.—.

§ 6. (1) Zapłata za weksle wysłane za granicę do dnia wejścia w życie niniejszego zarządzenia na zlecenie osób fizycznych lub prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w Czecho-Słowacji, które zostały zaopatrzone w adnotacje przewidziane w okólniku Komisji Dewizowej nr 26 ust. II pkt. a) lub b), może nastąpić bez osobnego zezwolenia Komisji Dewizowej wyłącznie w drodze rozrachunku przez Polski Instytut Rozrachunkowy, a to:

a) w drodze rozrachunku polsko-czesko-słowackiego, jeżeli zostały wysłane z tytułu należności za towary pochodzące z obecnego terytorium Czecho-Słowacji lub z tytułu innych zobowiązań wobec osób fizycznych lub prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę na obecnym terytorium Czecho-Słowacji;

b) w drodze rozrachunku polsko-niemieckiego (względnie za pośrednictwem Banku Polskiego w sposób przewidziany w okólniku Komisji Dewizowej nr 35, rozdz. VI) lub w rozrachunku polsko-węgierskim, jeżeli zostały wysłane z tytułu należności za towary, pochodzące z terytorium ustąpionego Rzeszy Niemieckiej względnie Królestwu Węgier, oraz z tytułu innych zobowiązań wobec osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę na tych terytoriach.

We wszelkich innych przypadkach należy sprawę przedstawiać do decyzji Komisji Dewizowej.

(2) Przepisy zawarte w ustępie poprzednim stosują się analogicznie do weksli wysłanych za granicę do dnia 26 kwietnia 1936 r., a nadesłanych do inkasa z zagranicy bankom dewizowym do dnia 27 lipca 1936 r. oraz do weksli, które przed wysłaniem za granicę były zaopatrzone w adnotację Banku Polskiego, noszącą datę niepóźniejszą niż 31 lipca 1936 r.

§ 7. Przepisy zawarte w niniejszym zarządzeniu obowiązują również przedsiębiorstwa i organizacje, którym Komisja Dewizowa udzieliła generalnego upoważnienia do samodzielnego dysponowania posiada-

nymi zapasami dewiz (autonomie dewizowe, rachunki walutowe „E“ itp).

§ 8. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 10 stycznia 1939 r. Równocześnie przestaje obowiązywać okólnik Komisji Dewizowej nr 29 z dnia 7 kwietnia 1938 r. (Wydanie IV).

**Przewodniczący Komisji Dewizowej**
Z. KARPIŃSKI

# Ze Związku Banków w Polsce

Warszawa, dnia 18 listopada 1938 r.

OKÓLNIK nr 113

**I. Dotyczy Okólnika nr 35 Komisji Dewizowej**

**Do rozdziału IX.**

1) Jeżeli towar, pochodzący z terytorium b. Państwa Związkowego Austrii, został wprowadzony do Polski przed dniem 1 września, t .zn. odprawiony w urzędzie celnym bez świadectwa rozrachunkowego, — wówczas banki, będące korespondentami Polskiego Instytutu Rozrachunkowego, winny żądać od wpłacającego przedstawienia wszystkich dokumentów, wymaganych przez poprzednio obowiązujący okólnik K. D. nr 17, sprawdzić je i odnotować na dokumentach sumę, złożoną na rachunek PIR. Na wypadek rozbieżności między poszczególnymi dokumentami, należy postąpić wedle zasad ogólnych, zawartych w okólniku Komisji Dewizowej nr 14.

W związku z powyższym wyjaśnieniem należy sprawdzić wszystkie dotychczas przyjęte wpłaty na rachunek PIR, przekraczające Zł. 1.000.— wezwać wpłacających do złożenia dokumentów i uczynić na nich adnotacje, wymagane ogólnymi przepisami dewizowymi.

2) Przy inkasie weksli, opatrzonych klauzulą: „zezwolono na wysłanie za granicę i przekazanie po wpływie w drodze rozrachunku polsko-austriackiego nr rej. . . . .“, — affidavit, o którym mowa w ustępie II rozdziału IX, może być wystawiony albo przez bank zagraniczny, przesyłający weksle do inkasa, albo też przez instytucję, która udzieliła poprzednio zezwolenia na wysłanie weksli za granicę.

3) Przy prolongacie weksli, opatrzonych klauzulą: „zezwolono na wysłanie za granicę i przekazanie po wpływie w drodze rozrachunku polsko-austriackiego nr rej. . . . .“, należy żądać od akceptanta złożenia wniosku i affidavitu, o którym mowa w ustępie drugim rozdziału IX i zależnie od rodzaju należności opatrzyć weksel prolongacyjny klauzulą: „zezwolono na wysłanie zagranicę i przekazanie po wpływie w drodze rozrachunku polsko-niemieckiego przez PIR nr rej. . . . .“, lub też: „zezwolono na wysłanie za granicę i przekazanie po wpływie przez Bank Polski nr rej. . . . .“. W pierwszym wypadku należy o prolongacie zawiadomić PIR, podając do jego wiadomości numer rejestru, kwotę, termin płatności, wystawcę wekslu i odbiorcę zagranicznego.

**II. Dotyczy Instrukcji nr 36/Roz. Polskiego Instytutu Rozrachunkowego dla banków w sprawie przyjmowania wpłat z tytułu importu towarów z b. terenów czechosłowackich, objętych przez Rzeszę Niemiecką.**

Na podstawie porozumienia PIR z Komisją Dewizową, zostało uzgodnione, że od dnia 27 października 1938 r. wszelkie wpłaty z tytułu importu towarów z b. terenów czechosłowackich, objętych obecnie przez Rzeszę Niemiecką (Sudety), przekazywane być mogą zagranicę wyłącznie za pośrednictwem Polskiego Instytutu Rozrachunkowego.

Przy przyjmowaniu wpłat na rachunek PIR z wyżej podanego tytułu należy żądać przedstawienia wszystkich dokumentów, jak przy przekazach dewizowych.

1) W przypadku, gdy importer pragnie przekazać częściową należność za towar, sprowadzony przed dniem 27/X 1938 r. (część uiścił przed tym terminem — w dewizach), bank przyjmuje wpłatę na formularzu PIR 1, zaznaczając w nagłówku formularza „Konto Sudety", oraz w rubryce 2-ej tegoż formularza obok adresu eksportera zagranicznego — „Sudety", kopię pozwolenia przywozu zaś kasuje i zachowuje w swoich aktach. W rubryce „Uwagi" formularzy PIR musi być umieszczona wzmianka: „towar sprowadzony na podstawie pozwolenia przywozu, numer i data" (wystawienia pozwolenia).

2) Całkowitą należność za towar, sprowadzony po dniu 27/X 1938 r. na podstawie pozwolenia przywozu, wydanego przed dn. 27/X 1938 r., przyjmuje bank na formularzu PIR 1, zaznaczając jak w p. 1): w nagłówku — „Konto Sudety", w rubryce 2-ej: „Sudety". W rubryce „Uwagi": „towar sprowadzony na podstawie pozwolenia przywozu, numer i data" (wystawienia pozwolenia). Kopię pozwolenia przywozu bank kasuje i zachowuje w swoich aktach.

3) W przypadku, gdy importer sprowadza towar na kredyt po dniu 27/X 1938 r. na podstawie pozwolenia przywozu z przed dnia 27/X 1938 r., bank przyjmuje zgłoszenie przywozu na kredyt na formularzu PIR 2, zaznaczając w nagłówku jak wyżej: „Konto Sudety", w rubryce 5-ej: „pozwolenie przywozu numer i data"; kopię pozwolenia przywozu bank kasuje i zachowuje w swoich aktach.

4) Wpłaty za towar, sprowadzony z terenów sudeckich na podstawie pozwolenia przywozu, wydanego po dniu 27/X 1938 r., — przyjmować należy do rozrachunku polsko-niemieckiego na warunkach ogólnych, przewidzianych w rozrachunku polsko-niemieckim, a tylko przy adresie eksportera zagranicznego należy dla ewidencji notować: „Sudety" (pozwolenia przywozu, wydawane po dniu 27/X 1938 r. na towary sprowadzane z terenów sudeckich, wydawane są jako pozwolenia niemieckie).

5) Opłaty PIR przy tych wpłatach wynoszą 0,5% od sum wpłacanych lub zgłaszanych, minimum Zł. 1.—.

W uzupełnieniu wyżej wymienionej Instrukcji Polskiego Instytutu Rozrachunkowego wyjaśniamy:

1) że w wypadkach, wymienionych w Instrukcji, niema obowiązku uzyskania uprzedniego zezwolenia Komisji Dewizowej;

2) że kopię pozwolenia przywozu, przeznaczoną dla banków dewizowych, można wydać klientowi przed wyczerpaniem tego pozwolenia, po uprzednim dokonaniu adnotacji, przewidzianej w okólniku Komisji Dewizowej nr. 14 pod warunkiem przechowania w aktach odpisu pozwolenia.

# Orzecznictwo Karno-Dewizowe

Wyrok Sądu Najwyższego z 23 lutego 1938 r. (K. 1752/37)
Zb. Urz. nr 218/38.

**Sprawcą przestępstwa niedozwolonego wywozu za granicę środków płatniczych z punktu widzenia § 12 rozp. Min. Skarbu z 24 lipca 1936 r. jest faktyczny posiadacz tych środków w czasie przekraczania granicy i nie może on bronić się przed odpowiedzialnością z art. 16 dekr. z 26 kwietnia 1936 r. zarzutem, że środki płatnicze nie są jego własnością i do niego nie należą.**

**Sąd Najwyższy po rozpoznaniu kasacji Antoniego H., osk. z art. 1, 8, 16 dekr. Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. (Dz. U. poz. 249), § 12 rozp. Min. Skarbu z 24 lipca 1936 r. (Dz. U. poz. 419), założonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 5 maja 1937 r., — na mocy art. 529 k. p. k. kasację oskarżonego o d d a l i ł.**

**Uzasadnienie.**

Kasacja oskarżonego zarzuca obrazę art. 1, 8 i 16 dekr. z 26 kwietnia 1936 r., wywodząc, że o ile słuszny jest pogląd Sądu, że treść listu stanowiła polecenie wypłaty kwoty 250 mk., to w każdym razie polecenie to dotyczyło wypłaty z konta banku zagranicznego, które nie podlegało ograniczeniom w kraju, gdyż wypłata nie miała nastąpić z konta krajowego, a tym samym nie miał nastąpić przekaz środków płatniczych z kraju, zresztą polecenie to wydane zostało nie przez oskarżonego, lecz przez Ignacego S., który był uprawniony do dysponowania swoim kontem; poza tym przewód sądowy nie wykazał, by oskarżony zaznajomił się z treścią listu, zawierającego polecenie wypłaty 250 mk. i gdy oskarżony wziął ten list z grzeczności, to nie miał potrzeby zaznajomienia się z treścią listu i nie mógł przewidzieć, że dopuszcza się przekroczenia dewizowego, a tak samo nie znając treści tego listu, nie miał żadnej podstawy do jego zgłoszenia.

Dekret z 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi zawiera w art. 8 bezwzględny zakaz wywozu za granicę środków płatniczych bez uzyskania na to zezwolenia. Do środków płatniczych zagranicznych zalicza art. 1 ust. 1 dekr. polecenia wypłat i przekazy, opiewające na waluty zagraniczne i płatne za granicą.

Oskarżony, wywożąc za granicą list Ignacego S., skierowany do Banku dyskontowego w Gliwicach z poleceniem wypłaty z jego konta 250 mk., winien był uzyskać na to zezwolenie Komisji Dewizowej i przy przekraczaniu granicy posiadane przy sobie zlecenie wypłaty jako stanowiące środek płatniczy, niedozwolony do wywozu bez zezwolenia, zgłosić przy kontroli na punkcie granicznym i wykazać się z posiadania zezwolenia Komisji Dewizowej.

Oskarżony tym warunkom zadość nie uczynił, za czym Sądy wyrokujące zupełnie zasadnie dopatrzyły się w tym czynie oskarżonego naruszenia przepisów ustawy o obrocie z zagranicą środkami płatniczymi i czyn jego zakwalifikowały jako przestępstwo z art. 1, 8 i 16 dekr. dewizowego w związku z § 12 rozp. Min. Skarbu z 24 lipca 1936 r. (Dz. U. poz. 419). W tej mierze jest bez znaczenia prawnego twierdzenie kasacji, że „polecenie wypłaty" wystawione było nie przez oskarżonego, lecz przez Ignacego S., i że sprawcą przestępstwa niedozowolonego wywozu za granicę środków płatniczych, z punktu widzenia § 12 rozp., jest faktyczny posiadacz tych środków w czasie przekraczania granicy, który nie może się bronić przed odpowiedzialnością z art. 16 dekr. zarzutem, że środki płatnicze nie są jego własnością i doń nie należą.

Wreszcie co do wywodów kasacji zauważyć należy, że Sąd wyrokujący w zaskarżonym wyroku szczegółowo rozważył okoliczności, dotyczące podmiotowej istoty czynu i uznał, że oskarżony wśród danych okoliczności, otrzymując list nie do prywatnej osoby, lecz do banku, mógł i powinien był wśród tych okoliczności przewidzieć, że list ten dotyczy jakichś interesów związanych z walutą i w związku z tym winien był domagać się wyjaśnień od Ignacego S. co do treści tego listu, taki zaś obojętny stosunek oskarżonego do tego zagadnienia stanowił wyraźny przejaw jego niedbalstwa, uzasadniający przyjęcie po stronie oskarżonego winy co najmniej nieumyślnej.

Wywody kasacji usiłujące dowieść, że w świetle wyników przewodu sądowego nie może być mowy o nieumyślnej winie oskarżonego, nie mogą być w ogóle przedmiotem kasacyjnego rozpoznania, ponieważ stanowią one polemikę z sędziowskim przekonaniem, opartym na swobodnej ocenie dowodów (art. 10 k. p. k.). W związku z podniesionym w apelacji zarzutem uzyskania później dodatkowego zezwolenia Komisji Dewizowej na wywóz za granicę polecenia wypłaty i odnośną częścią motywów wyroku Sądu odwoławczego oraz ze względu na art. 516 lit. a) k. p. k. stwierdzić należy, że takie dodatkowe zezwolenie Komisji Dewizowej, uzyskane już po popełnieniu czynu, karalnego według dekretu dewizowego, nie byłoby pozbawione wszelkiego znaczenia prawnego dla oceny winy sprawcy, gdyż art. 3 dekr. ustanawia Komisję Dewizową jako organ wykonywujący przepisy dekretu w zakresie ustalonym w rozporządzeniach wykonawczych i stanowi, że Komisja Dewizowa w ramach swych uprawnień decyduje na podstawie swobodnego uznania bez obowiązku podania powodów, a jej orzeczenia i decyzje mogą być bądź to ogólne, bądź dotyczące poszczególnych spraw, zaś rozporządzenie wykonawcze (Dz. U. poz. 419/36) w § 2 ust. 2 stanowi, że szczegółowy za-

kres działania Komisji Dewizowej, tryb urzędowania oraz charakter jej decyzji określi osobny regulamin, zatwierdzony przez Min. Skarbu. Otóż regulamin ten z 7 kwietnia 1937 r. przewiduje w p. 3 ust. 2 wydawanie zezwoleń, mających zawierać upoważnienie do jednorazowego, wielokrotnego lub ciągłego wykonywania czynności, objętych zezwoleniem, jak również mogących obejmować czynności przez wnioskodawcę już dokonane.

Jak z powyższych wywodów wynika, dodatkowe zezwolenie Komisji Dewizowej może uchylać pierwotną bezprawność czynu sprawcy, skoro Komisja Dewizowa ma prawo te bezprawne czynności sanować, oczywiste jest jednak, że ta sanacja ze strony Komisji Dewizowej musi być świadoma, tzn., że Komisja wydając dodatkową decyzję, musi wiedzieć, że czyni to dla sanowania danego, określonego i podanego jej przestępstwa dewizowego. Zatajenie, że przestępstwo takie już popełniono i uzyskanie niejako in blanco zezwolenia na wywóz rzekomo w przyszłości pewnych środków płatniczych dla pokrycia tym zezwoleniem dokonanego już przestępstwa, nie miałoby oczywiście żadnego wpływu, wyłączającego winę sprawcy.

Ponieważ w sprawie niniejszej uzyskanie dodatkowego zezwolenia Komisji Dewizowej nastąpiło nie ze względu na konkretny usiłowany już wywóz bez zezwolenia polecenia wypłaty, lecz na własne potrzeby wystawcy polecenia wypłaty w czasie jego podróży i pobytu w Niemczech, to dodatkowe zezwolenie nie może ekskulpować oskarżonego.

Z tych powodów kasację oskarżonego oddalono.

**Glosa.**

1) Zgodnie z wyraźnym brzmieniem art. 8 (1) Dekretu dewizowego wywóz za granicę środków płatniczych bez względu na walutę na jaką opiewają, jest bez zezwolenia zabroniony. Zupełnie obojętną jest okoliczność, czyją własność wywożone środki płatnicze stanowią. Istotne jest tylko, kto jest faktycznym posiadaczem tych środków. O ile faktyczny posiadacz przewozi przez granicę środki płatnicze, należące do innej osoby, to jeżeli okoliczności wskazują na współsprawstwo, to karnie odpowiadać winni zarówno właściciel, jak i faktyczny posiadacz. O ile faktyczny posiadacz nie wie, że przewozi środki płatnicze, to wówczas może być uważany tylko za narzędzie przestępstwa i nie odpowiada karnie. W konkretnym wypadku jednak sądy merytoryczne uznały, że oskarżony otrzymując list nie do prywatnej osoby, lecz do banku, mógł i powinien był wśród tych okoliczności przewidzieć, że list ten dotyczy jakichś interesów, związanych z walutą i w związku z tym winien był domagać się wyjaśnień od osoby, która mu list doręczyła, co do treści listu, obojętny zaś stosunek oskarżonego do tego zagadnienia stanowił wyraźny przejaw jego niedbalstwa, uzasadniający przyjęcie po stronie oskarżonego winy co najmniej nieumyślnej. Sąd Najwyższy w wyroku odmówił wdawania się w rozpatrywanie zarzutów skargi kasacyjnej co do powyższych ustaleń winy nieumyślnej, uznając, że nie mogą być one przedmiotem kasacyjnego rozpoznania.

Rzeczywiście kwestia przyjęcia w danym wypadku niedbalstwa po stronie oskarżonego jest kwestią merytoryczną. Sąd powinien w każdym poszczególnym wypadku, gdy oskarżony broni się brakiem winy po jego stronie na skutek braku wiadomości o tym, że przewoził za granicę środki płatnicze, rozważyć, czy nie zachodzi wina umyślna. Należy jednak sądzić, że nie można stosować tu zbyt rozległej wykładni, gdyż w tym wypadku nie wolno byłoby w ogóle przyjmować z grzeczności lub z innych powodów jakichkolwiek przesyłek i listów za granicę, takie zaś stanowisko wydaje się być zbyt ogólne i rygorystyczne.

2) Wyrok porusza bardzo istotną sprawę mocy uchylenia bezprawności czynu skierowanego przeciwko Dekretowi dewizowemu przez t. zw. następcze zezwolenie Komisji Dewizowej, czyli, jak je Sąd Najwyższy nazywa, dodatkowe zezwolenie. Kwestia ta wywołała w swoim czasie dłuższą polemikę pomiędzy Redaktorem naszego pisma p. Stanisławem Ettingerem a p. Władysławem-Janem Medyńskim na łamach Gazety Sądowej Warszawskiej (nr nr 27-28, 41, 47 z 1937 r. i nr 2 z 1938 r.). Ettinger uzasadniał pogląd ważności takiego zezwolenia i jego mocy uchylającej odpowiedzialność karną. Z poglądem tym nie zgadzał się Medyński, który jednak, zamykając polemikę, przyznał, że zgodnie z regulaminem Komisji Dewizowej zezwolenia takie są ważne i mają wpływ na karalność. Obecnie Sąd Najwyższy rozstrzygnął powstałe zagadnienie w tym sensie, że dodatkowe zezwolenie Komisji Dewizowej może uchylać pierwotną bezprawność czynu sprawcy, skoro Komisja Dewizowa ma prawo te bezprawne czynności sanować. Sąd Najwyższy jednak zastrzegł, że ta sanacja ze strony Komisji Dewizowej musi być świadoma, t. zn. że Komisja Dewizowa musi wiedzieć, że czyni to dla sanowania danego określonego i podanego jej przestępstwa dewizowego. Taki sam pogląd wyraził w swym artykule w Gazecie Sądowej Warszawskiej nr 27-28 z 1937 r. p. t. „Wpływ następczego zezwolenia dewizowego na odpowiedzialność karną“ Ettinger, pisząc między innymi: „Oczywiście podkreślić należy, że zarówno zezwolenie ogólne, wydane przez Komisję Dewizową w formie okólnika, a nie zawierające postanowienia co do swej mocy wstecznej, jak również indywidualne zezwolenie udzielone przez Komisję Dewizową na podstawie wniosku, ukrywającego fakt, że czynność zabroniona została już dokonana, nie mają charakteru zezwoleń następczych i odpowiedzialności karnej nie wyłączają“.

Wyrok Sądu Najwyższego z 23 lutego 1938 r. (3 K. 2183/37)
(Zb. Urz. nr 219/38).

**1. Notowanie na giełdzie urzędowych kursów banknotów zagranicznych i dewiz nie oznacza, że obrót nimi jest dozwolony.**

**2. Przepisy rozp. Prez. Rzplitej z 12 czerwca 1934 r. (Dz. U. poz. 509) o wierzytelnościach w walutach zagranicznych obo-**

**wiązują o tyle, o ile nie sprzeciwiają się późniejszym przepisom dekretu dewizowego z 26 kwietnia 1936 r. (Dz. U. poz. 249).**

**Sąd Najwyższy po rozpoznaniu kasacji Chaskla S., osk. z art. 5, 6 dekr. Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. (Dz. U. poz. 249), założonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 14 lipca 1937 r., na mocy art. 529 k. p. k. kasację oskarżonego o d d a l i ł.**

**Z uzasadnienia:**

Kasacja oskarżonego zarzuca: 1) obrazę art. 1 ust. 2, art. 5, 13, 14, 16 i 18 dekr. z 26 kwietnia 1936 r. (Dz. U. poz. 249), przez ich nieprawidłowe zastosowanie, ponieważ w myśl art. 1 ust. 2 dekretu, aby można mówić o handlu zagranicznymi środkami płatniczymi, odnośny środek płatniczy np. dolar musiałby być przedmiotem kupna-sprzedaży, zmiany, pożyczki, przelewu lub zastawu; jednakże dolar obok tego może spełniać funkcje samoistnego środka płatniczego w wypadku, gdy się kupuje jakieś towary za dolary, a sprzedaż lub kupno za dolary nie podpada pod handel zagranicznymi środkami płatniczymi; że zagraniczne środki płatnicze nie straciły swojego charakteru środka pieniężnego, umarzającego zobowiązanie, to wynika, zdaniem kasacji, z art. 13, 14 i 18 dekr. dewiz., w myśl których dla obrotów i rozrachunków w zagranicznych środkach płatniczych obowiązują kursy banknotów zagranicznych, notowane na giełdzie w Warszawie, tudzież z tego, że dokonywanie rozrachunków po kursie wyższym od obowiązującego podlega karze, a tak samo wynika to z postanowień rozporządzeń wykonawczych z 26 kwietnia 1936 r. (Dz. U. poz. 250) i z 24 lipca 1936 r. (Dz. U. poz. 419), dających uprawnienie bankowi dewizowemu do zakupu zagranicznych środków płatniczych w kraju i do ich sprzedaży, czyli dających uprawnienia zawierania interesów, w których zagraniczny środek płatniczy jest towarem, § 3 zaś obu wspomnianych rozporządzeń nie pozostawia żadnych wątpliwości co do tego, że przez handel zagranicznymi środkami płatniczymi rozumie się kupowanie lub sprzedawanie pieniędzy zagranicznych, a więc zawieranie interesów, w których te pieniądze zagraniczne są towarem; wreszcie za powyższym poglądem przemawia w myśl wywodów kasacji także i to, że obok dekretu dewizowego istnieje rozp. Prez. Rzplitej z 12 czerwca 1934 r. (Dz. U. poz. 509), w myśl którego wierzytelność wyrażoną w walucie zagranicznej dłużnik może, ale nie musi zapłacić pieniędzmi polskimi, czyli że ma prawo wyrównania zobowiązań w walucie zagranicznej pieniądzem zagranicznym i to jest stwierdzeniem zasady dopuszczalności przeprowadzenia odnośnego interesu w walucie zagranicznej i możności umarzania zobowiązania zagranicznym środkiem płatniczym, a zatem płacenia dolarami za nabyte towary; ponieważ zaś art. 5 dekr. dewizowego dotyczy tylko transakcji, których przedmiotem jest zagraniczny środek płatniczy, a nie dotyczy tych transakcji, w których zagraniczny środek płatniczy spełnia funkcje środka płatniczego zobowiązanie umarzającego, przeto w odniesieniu do sprawy niniejszej kupno blachy

za dolary nie podpada pod pojęcie kupna-sprzedaży dolarów i z tego powodu czyn oskarżonego nie podpada pod pojęcie handlu zagranicznymi środkami płatniczymi z art. 1 ust. 2 i art. 5 dekr. dewizowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pierwszy zarzut kasacji jest niezasadny.

Pojęcie handlu zagraniczną walutą, podlegającego zakazowi w art. 5 dekr., kasacja stara się sprowadzić tylko do granic, w których przedmiotem handlu będą zagraniczne waluty jako takie, a więc jako towar w znaczeniu gospodarczym.

Nie wchodząc w to, czy przytoczone zapatrywanie jest zasadne czy nie, stwierdzić należy, że w danym wypadku przedmiotem zakazanej transakcji były także dolary.

Niesporne jest, że chodziło tu o umowę kupna-sprzedaży blachy między oskarżonym S., a oskarżonym G., gdyż, według ustaleń Sądu Apelacyjnego, oskarżony S. sprzedał oskarżonemu G. blachę za 860 zł. Otóż w umowie tej G. zobowiązał się zapłacić za kupioną przez siebie blachę określoną cenę w złotych (art. 294 kod. zob.). Skoro wedle dalszych ustaleń Sądu G. na poczet tej ceny kupna wręczył oskarżonemu S. 200 dolarów, które S. sprzedał i zwrócił G. 200 zł., to nastąpiła nowa umowa wzajemna, na mocy której wierzyciel S. na zaspokojenie swej wierzytelności zgodził się przyjąć od dłużnika G. świadczenia inne, niż to wynikało z treści zobowiązania tj. dolary zamiast umówionych złotych (art. 207 kod. zob.).

Otóż ta dalsza umowa między wierzycielem a dłużnikiem, będąca interesem odpłatnym, gdyż wierzyciel, przyjmując inne świadczenie, opłaca je wyrzeczeniem się praw z dawnego stosunku, a dłużnik uwalnia się od zobowiązania, płacąc za to innym świadczeniem (motywy Kom. Kod.), miała za przedmiot dolary, a więc zagraniczne środki płatnicze, które wierzyciel S. zgodził się przyjąć w zamian za złote. W ten sposób transakcja ta, której przedmiotem były zagraniczne środki płatnicze, stanowiła handel zagranicznymi środkami płatniczymi w rozumieniu art. 1 ust. 2 dekr. dewizowego, zabroniony w myśl art. 5 ust. 1 dekr. i stanowiący przestępstwo z art. 16 ust. 1 dekr.

Dalsze argumenty kasacji, przytoczone na poparcie poglądu, że zagraniczne środki płatnicze nie straciły swojego charakteru środka pieniężnego, umarzającego zobowiązania, a mianowicie notowanie obowiązujących kursów banknotów zagranicznych i dewiz w cedule urzędowej Giełdy Pieniężnej w Warszawie, zakaz ogłaszania kursów innych oraz zakaz zawierania transakcji po kursie wyższym od obowiązującego, wreszcie wynikające z przepisów rozp. Prez. Rzplitej z 12 czerwca 1934 r. (Dz. U. poz. 509) prawo umarzania zobowiązań w pewnych przypadkach zagranicznym środkiem płatniczym, są bezprzedmiotowe wobec stwierdzenia, że w niniejszym przypadku nastąpiło datio in solutum, a więc nowa umowa, której przedmiotem były zagraniczne środki płatnicze. Notowanie urzędowych kursów banknotów zagranicznych i dewiz nie dowodzi jeszcze, że obrót nimi jest dozwolony. Zagraniczne środki płatnicze, mimo ograniczeń dewizowych, nie straciły charakteru środków

płatniczych, zwłaszcza w stosunkach z zagranicą i w myśl ust. 1 art. 13 dekretu dla wszelkich obrotów i rozrachunków w zagranicznych środkach płatniczych — dokonywanych oczywiście zgodnie z przepisami dekretu dewizowego — obowiązują te kursy, notowane w cedule urzędowej Giełdy Pieniężnej w Warszawie.

Przepisy rozp. Prez. Rzplitej z 12 czerwca 1934 r. (Dz. U. poz. 509) o wierzytelnościach w walutach zagranicznych obowiązują oczywiście o tyle o ile nie sprzeciwiają się późniejszym przepisom dekretu dewizowego....

Wyrok Sądu Najwyższego z 3 marca 1938 r. (2 K. 2428/37)
(Zb. Urz. nr 224/38).

**Nowa umowa wzajemna kontrahentów, na mocy której wierzyciel wyraża zgodę na przyjęcie od dłużnika świadczenia innego, niż to wynikało z treści pierwotnego zobowiązania, to jest walutę zagraniczną zamiast krajowej, będąca interesem odpłatnym, gdy wierzyciel przyjmując nowe świadczenie, opłaca je wyrzeczeniem się praw z dawnego stosunku, a dłużnik uwalnia się od zobowiązania, płacąc za to innym świadczeniem — jest transakcją, której przedmiotem są zagraniczne środki płatnicze, zabronioną w myśl art. 5 ust. 1 dekretu z 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą.**

**Sąd Najwyższy po rozpoznaniu kasacji Mendla Ł., oskarżonego z art. 5, 16 dekr. Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. (Dz. U. poz. 249), założonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 14 października 1937 r., na mocy art. 529 k. p. k. kasację oskarżonego Mendla Ł. oddalił.**

Uzasadnienie.

1. Kasacja oskarżonego zarzuca wyrokowi obrazę art. 360 i 379 k. p. k. w związku z art. 61 k. k. przez oparcie odmowy zawieszenia wykonania kary na przesłance, że oskarżony nie okazał należytego poszanowania dla zarządzeń władz, nierozważenie natomiast przesłanek, wypływających z treści przepisu § 2 art. 61 k. k.

2. Na rozprawie kasacyjnej obrońca oskarżonego podniósł zarzut obrazy art. 5 i 16 dekr. Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. (Dz. U. poz. 249) przez nieprawidłowe ich zastosowanie, albowiem w myśl art. 1 i 2 wspomnianego dekretu, aby można mówić o handlu zagranicznymi środkami płatniczymi odnośny środek płatniczy, np. funt szterlingów palestyńskich musiałby być przedmiotem kupna-sprzedaży, zamiany, pożyczki, przelewu lub zastawu, jednakże funt szterlingów palestyńskich obok tego może spełniać funkcje samoistnego środka płatniczego w wypadku, gdy się kupuje jakieś towary za funty szterlingów palestyńskich, lub reguluje się dług.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pierwszy zarzut kasacji jest bezzasadny.

Stwierdzając brak podstaw do zastosowania art. 61 k. k., gdyż oskarżony, będąc handlarzem, nie okazał należytego poszanowania dla zarządzeń władz, dotyczących w pierwszym rzędzie ludzi, stykających się z handlem, Sąd Apelacyjny podkreślił w uzasadnieniu swego wyroku, że podziela w zupełności motywy wyroku I instancji w tym zakresie, z uzasadnienia zaś tego wyroku wynika, że Sąd Okręgowy odmowę zawieszenia oskarżonemu wykonania kary uzasadnił przekonaniem, iż jego poprzednie transakcje obcymi walutami nie dają podstaw do mniemania, iż nie powróci do przestępstwa mimo niewykonania kary.

Uzasadniając w ten sposób niezastosowanie art. 61 k. k., Sąd wychodził z założeń, wypływających z treści § 2 tego przepisu, oceniając osobę oskarżonego pod kątem widzenia jego przyszłości, co wykazuje bezpodstawność zarzutu kasacji obrazy art. 360 i 379 k. p. k. w związku z art. 61 k. k. Drugi zarzut kasacji jest również bezpodstawny. Pojęcie handlu zagraniczną walutą, podlegającego zakazowi w art. 5 dekr. Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. (Dz. U. poz. 249) kasator stara się sprowadzić tylko do granic, w których przedmiotem handlu będą zagraniczne waluty, jako takie, a więc jako towar w znaczeniu gospodarczym.

Należy stwierdzić, że w danym wypadku przedmiotem transakcji zakazanej były właśnie funty szterlingów palestyńskich, bowiem według ustaleń Sądu I instancji, które to ustalenia Sąd Apelacyjny podzielił, współoskarżeni P. i Z. posiadanymi walorami zagranicznymi (funtami szterlingów palestyńskich) regulowali swoje długi w sklepie oskarżonego Ł., sprzedając mu je po kursie ustalonym w kraju, a więc Sąd ustalił, że w danym wypadku miała miejsce nowa umowa wzajemna datio in solutum, na mocy której wierzyciel Mendel Ł. na zaspokojenie swej wierzytelności zgodził się przyjąć od dłużników P. i Z. świadczenie inne, niż to wynikało z treści zobowiązania (dług), to jest funty szterlingów palestyńskich zamiast ceny w złotych za wzięte w jego sklepie towary. Otóż ta dalsza umowa między wierzycielem oskarżonym Mendlem Ł., a dłużnikami, będąca interesem odpłatnym, gdyż wierzyciel, przyjmując inne świadczenie, opłaca je wyrzeczeniem się praw z dawnego stosunku, a dłużnik uwalnia się od zobowiązania, płacąc za to innym świadczeniem, miała za przedmiot funty szterlingów palestyńskich, a więc zagraniczne środki płatnicze. Transakcja ta, której przedmiotem były zagraniczne środki płatnicze, stanowiła w rozumieniu dekretu Dewizowego handel zagranicznymi środkami płatniczymi (art. 1 ust. 2 dekretu dewiz.), zabroniony w myśl art. 5 ust. 1 tegoż dekretu, stanowiący przestępstwo przewidziane w art. 16 ust. 1 dekr. dewizowego.

Z tych zasad Sąd Najwyższy kasację oskarżonego oddalił.

# Informacje

## Z KRAJU.

### BILANS BANKU POLSKIEGO ZA III DEKADĘ GRUDNIA.

W ciągu trzeciej dekady grudnia r. ub. zapas złota w Banku Polskim wzrósł o 0,4 miln. zł do 445,2 miln. zł, stan pieniędzy zagranicznych i dewiz zaś wzrósł o 0,9 miln. zł do 18,0 miln. zł.

Suma wykorzystanych kredytów zwiększyła się o 93,5 miln. zł do 1.024,7 miln. zł, przy czym: portfel wekslowy wzrósł o 46,0 miln. zł do 830,8 miln. zł, portfel zdyskontowanych biletów skarbowych powiększył się o 19,6 miln. zł do 81,9 miln. zł, stan pożyczek, zabezpieczonych zastawami, zwiększył się o 27,9 miln. zł do 112,1 miln. zł.

Zapas polskich monet srebrnych i bilonu zmniejszył się o 15,5 miln. zł do 28,0 miln. zł.

Pozycje „inne aktywa“ i „inne pasywa“ uległy wzrostowi, pierwsza o 9,2 miln. zł do 225,7 miln. zł, druga zaś o 3,0 miln. zł do 180,2 miln. zł.

Natychmiast płatne zobowiązania powiększyły się o 11,7 miln. zł do 251,1 miln. zł.

Obieg biletów bankowych — w wyniku wyżej omówionych zmian — zwiększył się o 69,7 miln. zł do 1.406,2 miln. zł.

Pokrycie złotem wynosi 28,59 proc.

Stopa dyskontowa 4 i pół proc., stopa od pożyczek zastawowych 5 i pół proc.

### BILANS HANDLU ZAGRANICZNEGO ZA LISTOPAD 1938 R.

Bilans handlu zagranicznego Rzeczypospolitej Polskiej i W. M. Gdańska przedstawiał się — według tymczasowych obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego — jak następuje:

Przywóz — 280.319 ton, wartości 106.010 tys. zł.

Wywóz — 1.626.825 ton, wartości 115.839 tys. zł.

Dodatnie saldo wyniosło więc w listopadzie r. b. 9.829 tys. zł.

W porównaniu do października r. b. wywóz wzrósł o 8.317 tys. zł, natomiast przywóz zwiększył się o 7.951 tys. zł.

### COFNIĘCIE UPRAWNIEŃ BANKU DEWIZOWEGO.

Obwieszczeniem z dnia 3 grudnia 1938 r. (Monitor Polski nr 281 poz. 665) Minister Skarbu cofnął Domowi Bankowemu T. Bunimowicz w Wilnie uprawnienia banku dewizowego.

### COFNIĘCIE UPRAWNIEŃ AGENTA DEWIZOWEGO.

Obwieszczeniem z dnia 6 lipca 1938 r. (Monitor Polski nr 156 poz. 281) Minister Skarbu cofnął Kantorowi Wymiany B. Heilsberg i J. Rotenberg w Warszawie uprawnienia agenta dewizowego.

### ROZRACHUNEK PRZY IMPORCIE Z SUDETÓW.

Na podstawie porozumienia Polskiego Instytutu Rozrachunkowego z Komisją Dewizową, zostało uzgodnione, że od dnia 27 października

1938 r. wszelkie wpłaty z tytułu importu towarów z b. terenów czechosłowackich, objętych obecnie przez Rzeszę Niemiecką, przekazywane być mogą zagranicę, wyłącznie za pośrednictwem Polskiego Instytutu Rozrachunkowego. Przy przyjmowaniu wpłat na rachunek PIR'u z tego tytułu banki żądają przedstawienia wszystkich dokumentów, jak przy przekazach dewizowych.

Wpłaty przyjmowane są w sposób następujący: 1) przy przekazie częściowej należności za towar, wprowadzony przed 27 października 1938 r., oraz całkowitej za towar, sprowadzony po 27 października 1938 r. na formularzu PIR'u nr 1, 2) przy imporcie na kredyt do dnia 27 października 1938 r. przy pozwoleniu przywozu sprzed 27 października 1938 r. na formularzu PIR'u nr 2; we wszystkich powyższych wypadkach Bank kasuje pozwolenie przywozu i zachowuje w swych aktach, 3) wpłaty za import na pozwolenia przywozu, wydane po dniu 27 października 1938 r., przyjmowane są do rozrachunku polsko-niemieckiego na warunkach ogólnych tego rozrachunku.

Opłaty PIR'u przy tych wpłatach wynoszą 0,5 proc. od sum wpłacanych lub zgłaszanych, minimum 1 zł.

Związek Banków wyjaśnił ponadto, że w wypadkach powyższych nie ma obowiązku uzyskania uprzedniego zezwolenia Komisji Dewizowej. oraz że kopię pozwolenia przywozu przeznaczoną dla banków dewizowych Bank może wydać klientowi przed wyczerpaniem tego pozwolenia po uprzednim dokonaniu adnotacji (w myśl okólnika Kom. Dewizowej nr 14) pod warunkiem przechowania w aktach odpisu pozwolenia.

## Z ZAGRANICY.

### CZECHOSŁOWACJA.

### ZWOLNIENIE RACHUNKÓW OSÓB Z ODSTĄPIONYCH OBSZARÓW.

Czechosłowacki Bank Narodowy podał do wiadomości, że osoby, które przesiedliły się z obszarów, ustąpionych ostatnio Polsce, Rzeszy Niemieckiej i Węgrom, uważane będą z punktu widzenia prawa dewizowego jako krajowcy, wobec czego nastąpiło odblokowanie rachunków tych osób, które to rachunki zostały przedtem zablokowane przez Bank Narodowy.

### NOWE PRZEPISY O WYWOZIE ŚRODKÓW PŁATNICZYCH.

Zarządzenie Banku Narodowego nr 264 ogłoszone 3.XI.1938 r. zmieniło przepisy o wywozie środków płatniczych.

Obecnie krajowiec dewizowy tj. osoba stale zamieszkała w Czechosłowacji niezależnie od przynależności państwowej, ma prawo wywieźć bez zezwolenia miesięcznie najwyżej równowartość 300 koron bądź w monetach 10-koronowych lub banknotach 20-koronowych wzgl. w walucie zagranicznej. Nie wolno wywozić do krajów, z którymi posiada Czechosłowacja układy rozrachunkowe lub płatnicze, środków płatniczych innych państw. W razie niedojścia do skutku zamierzonej podróży, należy odprzedać z powrotem w ciągu 30 dni nabyte zagraniczne środki płatni-

cze dla celów podróży Bankowi Narodowemu. Również należy odprzedać niezużytą nadwyżkę zagranicznych środków płatniczych w ciągu 3 dni od daty powrotu do kraju. Za wywożone środki płatnicze zagraniczne nie wolno kupować za granicą koron czeskich i wprowadzać je do kraju.

Cudzoziemiec dewizowy tj. osoba stale zamieszkała poza granicami Czechosłowacji niezależnie od jej przynależności państwowej, ma prawo wywozić z Czechosłowacji taką samą ilość środków płatniczych, jak krajowiec dewizowy. Jednakże w razie stwierdzonego przy wjeździe do Czechosłowacji przez czechosłowacką placówkę graniczną przywozu zagranicznych środków płatniczych, mogą te środki płatnicze być z powrotem wywiezione z Czechosłowacji w ciągu 3 miesięcy bez specjalnego zezwolenia. Wystawione za granicą czeki i akredytywy na imię cudzoziemca dewizowego, mogą być w każdym czasie wywiezione bez specjalnego zezwolenia.

Przekazywanie sum za granicę za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędnościowej jest bez zezwolenia Banku Narodowego zabronione. Również zabronione jest przekazywanie w obrocie pocztowym jakichkolwiek sum za granicę.

## REJESTRACJA MAJĄTKÓW NA TERYTORIACH ODSTĄPIONYCH.

W związku z wprowadzonym w Czechosłowacji zakazem dysponowania mieniem zagranicznym krajowców dewizowych minister skarbu zarządził obowiązek zarejestrowania należności, udziałów w zyskach w przedsiębiorstwach, papierów wartościowych i nieruchomości, należących do krajowców dewizowych, o ile mienie to znajduje się na obszarach odstąpionych Polsce, Rzeszy Niemieckiej i Węgrom. Termin rejestracji minął w dniu 10 grudnia 1938 r.

## ZAKAZ DYSPONOWANIA MIENIEM ZAGRANICZNYM.

Zgodnie z rozporządzeniem z 16.XI.1938 r. została zakazana bez zezwolenia Banku Narodowego dyspozycja mieniem nieruchomym i przedsiębiorstwami należącymi do krajowców dewizowych, na rzecz cudzoziemców dewizowych. Ponadto wymaga zezwolenia dysponowanie należnościami cudzoziemców od krajowców i należnościami krajowców od cudzoziemców. Minister skarbu został upoważniony do wprowadzenia w życie obowiązku zgłoszenia i zaofiarowania do skupu wyżej wymienionego mienia. Jak donosimy wyżej, minister skarbu skorzystał z tego uprawnienia w stosunku do mienia, znajdującego się na obszarach, odstąpionych Polsce, Rzeszy Niemieckiej i Węgrom.

WYDAWNICTWO i ADMINISTRACJA
KSIĘGARNIA POWSZECHNA
Warszawa, Pl. Napoleona 1
TEL. 6.70-15 — KONTO P. K. O. 21.153

Adres Redakcji
Warszawa, ul. Marszałkowska 137 m. 9
Tel. 5.38-88

PRENUMERATA KWARTALNA ZŁ 3.—

Zakłady Graficzne „MONOLIT", Warszawa, Elektoralna 3, tel. 581-92.